

ภาคผนวก 1

หนังสือขออนุญาตเพื่อแจกแบบสอบถามข้อมูลประกอบการวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์
นิตยสารมหาบัณฑิต เรื่อง “ค่าตามความตามผลแห่งคดี (Contingent Fee) : ข้อพิจารณาเกี่ยวกับ
เสรีภาพของสัญญา และการคุ้มครองสังคม”

1. หนังสือถึงศาสตราจารย์พิเศษจรูญ ภักดีธนากุล ประธานคณะกรรมการยกย่อง
พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและพาณิชย์ฯ
2. หนังสือถึงนายมนตรี ยอดปัญญา ประธานคณะกรรมการกลั่นกรองกฎหมาย
ของคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม (ก.บ.ศ.)
3. หนังสือถึงศาสตราจารย์พิเศษสุชาติ ธรรมมาพิทักษ์กุล ผู้อำนวยการสำนักอบรม
วิชาชีพกฎหมายชั้นสูง สภานายความ

ที่

ศาลฎีกา

ถนนราชดำเนินใน

กทม. ๑๐๒๐๐

๒๓ มกราคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามเพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์
เรียน ศาสตราจารย์พิเศษจรัญ ภักดีธนากุล เลขานุการประธานศาลฎีกา

เนื่องด้วยดิฉันกำลังทำวิจัยเพื่อเป็นวิทยานิพนธ์ชั้นนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจ
บัณฑิตในหัวข้อเรื่อง "ค่าทนายความตามผลแห่งคดี (Contingent Fee): ข้อพิจารณาเกี่ยวกับเสรีภาพของ
สัญญาและการคุ้มครองสังคม" (Contingent Fee: A Consideration of Freedom of Contract and
Protection of Society)

เพื่อให้การวิจัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความละเอียดรอบคอบ และเป็นประโยชน์ต่อ
วิชาชีพกฎหมายและสังคมโดยรวมอย่างสูงสุด ดิฉันจึงได้จัดทำแบบสอบถามข้อมูลเพื่อประกอบการวิจัย
(Questionnaire) ตามที่ได้แนบมาด้วยนี้เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถาม
ดังกล่าวแก่นุกรรมการในการประชุมคณะอนุกรรมการร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทาง
ปัญญาและพาณิชย์ซึ่งมีท่านอาจารย์เป็นประธาน

ดิฉันหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความกรุณาจากท่านอาจารย์เหมือนเช่นเคย และ
ขอขอบพระคุณในความกรุณา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวสุธินี ฤกษ์วสินกุล)

นิติกรศาลฎีกา

นักศึกษาผู้ทำวิทยานิพนธ์

๒๓ ม.ค. ๕๕

ที่

ศาลฎีกา

ถนนราชดำเนินใน

กทม. ๑๐๒๐๐

๑๕ มกราคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามเพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน นายมนตรี ขอบปัญญา ผู้พิพากษาศาลฎีกา

เนื่องด้วยดิฉันกำลังทำวิจัยเพื่อเป็นวิทยานิพนธ์ชั้นนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตในหัวข้อเรื่อง "ค่าทนายความตามผลแห่งคดี (Contingent Fee): ข้อพิจารณาเกี่ยวกับเสรีภาพของสัญญาและการคุ้มครองสังคม" (Contingent Fee: A Consideration of Freedom of Contract and Protection of Society)

เพื่อให้การวิจัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความละเอียดรอบคอบ และเป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพกฎหมายและสังคมโดยรวมอย่างสูงสุด ดิฉันจึงได้จัดทำแบบสอบถามข้อมูลเพื่อประกอบการวิจัย (Questionnaire) ตามที่ได้แนบมาด้วยนี้เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามดังกล่าวแก่นุกรรมการในการประชุมคณะอนุกรรมการกลั่นกรองกฎหมายของคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมซึ่งมีท่านอาจารย์เป็นประธาน

ดิฉันหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความกรุณาจากท่านอาจารย์เหมือนเช่นเคย และขอขอบพระคุณในความกรุณามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวสุธินี สุภวัฑฒันกุล)

นิติกรศาลฎีกา

นักศึกษาผู้ทำวิทยานิพนธ์

- ๐๕/๑๖/๕๕

- กองนิติการกรมการศึกษานอกโรงเรียน

(นายมนตรี ขอบปัญญา)

ที่

ศาลฎีกา

ถนนราชดำเนินใน

กทม. ๑๐๒๐๐

๗ มกราคม ๒๕๔๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามเพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์
เรียน ศาสตราจารย์พิเศษ สุชาติ ชรรมาพิทักษ์กุล ผู้อำนวยการสำนักอบรมวิชาศึกษาชั้นสูง สภา
ทนายความ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามจำนวน ๓๐ ฉบับ

เนื่องด้วยดิฉันกำลังทำวิจัยเพื่อเป็นวิทยานิพนธ์ชั้นนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจ
บัณฑิตในหัวข้อเรื่อง "ค่าทนายความตามผลแห่งคดี (Contingency Fee): ข้อพิจารณาเกี่ยวกับเสรีภาพ
ของสัญญาและการคุ้มครองสังคม" (Contingency Fee: A Consideration of Freedom of Contract and
Protection of Society) ซึ่งมีท่านอาจารย์เป็นกรรมการสอบด้วยผู้หนึ่งนั้น

เพื่อให้การวิจัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความละเอียดรอบคอบ และเป็นประโยชน์ต่อ
วิชาศึกษาชั้นสูงและสังคมโดยรวมอย่างสูงสุด ดิฉันจึงได้จัดทำแบบสอบถามข้อมูลเพื่อประกอบการวิจัย
(Questionnaire) ตามที่ได้ส่งมาด้วยนี้เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถาม
ดังกล่าวแก่นักศึกษาในหลักสูตรการอบรมวิชาศึกษาชั้นสูงของสภาทนายความ

ดิฉันหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความกรุณาจากท่านอาจารย์เหมือนเช่นเคย และ
ขอขอบพระคุณในความกรุณามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวสุธินี ฤกษ์วสินกุล)

นิติกรศาลฎีกา

นักศึกษาผู้ทำวิทยานิพนธ์

๓๖๖๐
15 wa 49

ภาคผนวก 2

แบบสอบถามเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต
เรื่อง “ค่าทนายความตามผลแห่งคดี (Contingent Fee): ข้อพิจารณาเกี่ยวกับเสรีภาพของสัญญา
และการคุ้มครองสังคม”*

1. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

- อายุ

☐ ๒๐ – ๒๕ ปี	☐ ๒๕ – ๓๐ ปี
☐ ๓๐ – ๓๕ ปี	☐ ๓๕ – ๔๐ ปี
☐ ๔๐ ปีขึ้นไป	

- สาขาวิชาชีพ

☐ ผู้พิพากษาหรือตุลาการ	☐ ทนายความ
☐ ที่ปรึกษากฎหมาย	☐ นิติกร
☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....	

- ระยะเวลาที่ประกอบวิชาชีพกฎหมาย

☐ ต่ำกว่า ๑ ปี	☐ ๑ – ๕ ปี
☐ ๕ – ๑๐ ปี	☐ ๑๐-๑๕ ปี
☐ ๑๕ ปีขึ้นไป	(โปรดระบุจำนวนปี)

2. ท่านเห็นว่าอัตราค่าทนายความตามตาราง ๖ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
อาทิจ สำหรับคดีทุนทรัพย์เกิน ๒๕,๐๐๐ บาท อัตราขั้นต่ำ ๖๐๐ บาท อัตราขั้นสูง ๕% และ
สำหรับคดีไม่มีทุนทรัพย์ อัตราขั้นสูง ๓,๐๐๐ บาท

- ไม่เหมาะสมสำหรับปัจจุบัน สมควรแก้ไขให้เพิ่มขึ้น
- ไม่เหมาะสมสำหรับปัจจุบัน สมควรแก้ไขให้ต่ำลง
- เหมาะสมแล้ว
- อื่นๆ.....

*นางสาวสุธินี ฤกษ์วสินกุล นิติกรศาลฎีกา นักศึกษาชั้นนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจ
บัณฑิตย์ ผู้ทำวิจัยขอขอบพระคุณที่ท่านกรุณาสละเวลาอันมีค่าซึ่งเพื่อตอบแบบสอบถามนี้ ดิฉันเชื่อเป็นอย่างยิ่งว่า
ข้อมูลที่ท่านกรุณาให้มาจะเป็นประโยชน์ในการวิจัยเพื่อพัฒนาวิชาชีพกฎหมายอันเป็นที่รักยิ่งของเราทุกคนต่อไป

3. ท่านเห็นว่าควรมีเพดานขั้นสูงสำหรับอัตราค่าทนายความหรือไม่

- ไม่สมควร
- สมควร (โปรดระบุ)
- ไม่เกิน ๓๐% ของจำนวนทุนทรัพย์ที่ฟ้อง
 - ไม่เกิน ๒๕% ของจำนวนทุนทรัพย์ที่ฟ้อง
 - ไม่เกิน ๒๐% ของจำนวนทุนทรัพย์ที่ฟ้อง
 - ไม่เกิน ๑๕% ของจำนวนทุนทรัพย์ที่ฟ้อง
 - อื่นๆ.....

4. คณะกรรมการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เกี่ยวกับการดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) เสนอให้มีการให้เงินค่าทนายความ (เงินรางวัลทนายความ) ในคดีแบบกลุ่มตามจำนวนเงินที่ชนะคดี อัตราขั้นสูงไม่เกิน ๓๐ % ท่านเห็นว่า

- เป็นสิ่งที่ดี เป็นการพัฒนาวิชาชีพทนายความอีกระดับหนึ่ง
- ทำให้ทนายความมีส่วนได้เสียในผลแห่งคดี ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและเป็นโมฆะ
- อื่นๆ.....

5. ในคดีอื่นๆที่ไม่ใช่การดำเนินคดีแบบกลุ่ม ท่านเห็นว่ากฎหมายไทยสมควรให้ทนายความเรียกค่าว่าความโดยคำนวณจากเงินที่ชนะคดีตามคำพิพากษาหรือไม่

- สมควร
- ไม่สมควร
- อื่นๆ.....

6. หากท่านเห็นว่าในคดีอื่นๆที่ไม่ใช่การดำเนินคดีแบบกลุ่ม กฎหมายไทยสมควรให้ทนายความเรียกค่าว่าความโดยคำนวณจากเงินที่ชนะคดีตามคำพิพากษา เพดานขั้นสูงสำหรับอัตราค่าทนายความ ควรเป็น

- ไม่เกิน ๓๐% ของเงินตามคำพิพากษา
- ไม่เกิน ๒๕% ของเงินตามคำพิพากษา
- ไม่เกิน ๒๐% ของเงินตามคำพิพากษา
- ไม่เกิน ๑๕% ของเงินตามคำพิพากษา
- อื่นๆ.....

7. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๒ วรรคสอง บัญญัติว่า “ในคดีแพ่ง บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ” ท่านเห็นว่า รัฐควรดำเนินการอย่างไร

- จัดหน่วยงานใน กระทรวงยุติธรรม เพื่อให้ว่าต่างแก้ต่างคดีแทนคู่ความที่ยากจนและมีเหตุอันสมควรในคดีแพ่ง
- จัดหน่วยงานใน สำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อให้ว่าต่างแก้ต่างคดีแทนคู่ความที่ยากจนและมีเหตุอันสมควรในคดีแพ่ง
- จัดทนายความให้คู่ความที่ยากจนและมีเหตุอันสมควรในคดีแพ่งโดยเทียบเคียงกับอัตราเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายทนายความที่ศาลตั้งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๓
- อื่นๆ.....

8. ในการกำหนดค่าทนายความของศาล กฎหมายควรกำหนดให้ทนายความมีหน้าที่ยื่นบัญชีค่าใช้จ่ายต่อศาล รวมทั้งค่าตอบแทนการทำงานของทนายความ และศาลควรกำหนดโดยคำนึงถึงความยากง่ายของคดี และเวลาที่ทนายความใช้ไปในการดำเนินคดี

- เห็นด้วย
- ไม่เห็นด้วย
- อื่นๆ.....

9. วิธีพิพากษาคดีทนายความที่ว่าต่างแก้ต่างแทนคู่ความในศาล กับวิธีพิพากษาคดีที่ปรึกษากฎหมาย สมควรได้รับค่าตอบแทนที่ (สมมุติว่าความรู้ความสามารถเท่าเทียมกัน)

- เท่าเทียมกัน
- ทนายความควร ได้มากกว่าเพราะการว่าความเป็นความเชี่ยวชาญพิเศษ
- ที่ปรึกษากฎหมายควร ได้มากกว่าเพราะเป็นความเชี่ยวชาญพิเศษ
- อื่นๆ.....

10. สภาทนายความควรออกเกณฑ์อัตราค่าตอบแทนของทนายความที่เป็นมาตรฐานกลางหรือไม่

- ไม่สมควร ควรให้เป็นการตัดสินใจของกลไกตลาด
- สมควรเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค
- อื่นๆ.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงค่ะ
สุธินี ฤกษ์วาทินกุล

ภาคผนวก 3

**วิเคราะห์และประเมินแบบสอบถามข้อมูลประกอบการวิจัยวิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต
เรื่อง “ค่าทนายความตามผลแห่งคดี (Contingent Fee): ข้อพิจารณาเกี่ยวกับเสรีภาพของสัญญา
และการคุ้มครองสังคม”**

แม้ว่าวิธีการ (Methodology) หลักในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) แต่เนื่องจากข้อสรุปและเสนอแนะที่ได้จากการวิเคราะห์ผลการวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์จะกระทบถึง “วัฒนธรรม” ชั้นพื้นฐานของวิชาชีพกฎหมายทนายความในประเทศไทย เช่นการให้ตกลงค่าทนายความตามผลแห่งคดีเป็นข้อตกลงที่ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย การแก้ไขตาราง 6 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้อัตราค่าวิชาชีพทนายความสูงขึ้น การให้รัฐให้ความช่วยเหลือโดยการจัดหาทนายความว่าต่างแก่ต่างแทนในคดีแพ่งแก่ประชาชนที่ยากจนและมีเหตุอันสมควร การแก้ไขตาราง 1 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเพื่อให้มีอัตราค่าขึ้นศาลที่สูงขึ้นและนำมาชดเชยการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในการจัดหาทนายความให้ในคดีแพ่ง การให้ทนายความเสนอบัญชีค่าใช้จ่ายต่อศาลเพื่อความสะดวกในการกำหนดค่าทนายความในคดี ฯลฯ หลักการที่เสนอนี้ แม้จะอยู่ในรูปของการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายที่มีผลบังคับใช้กับผู้เกี่ยวข้องทุกคน ความสมัครใจเห็นชอบในหลักการดังกล่าวจะมีความสำคัญที่ทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุถึงประสิทธิผลที่มุ่งประสงค์ ผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงได้จัดทำการศึกษาภาคสนาม (Field Research) ขึ้นเพื่อสำรวจความพร้อมของบุคลากรทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องสำหรับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

การวิจัยภาคสนามแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรกคือกลุ่มของผู้พิพากษาและกลุ่มที่สองคือทนายความซึ่งรวมถึงผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายสาขาอื่นๆ การวิจัยมุ่งไปยังกลุ่มเล็กๆที่มีอิทธิพลอย่างสูงต่อแนวความคิดใหม่ในสาขาวิชาชีพนั้นๆ สำหรับผู้พิพากษาผู้วิจัยมุ่งไปที่ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งประกอบไปด้วยผู้พิพากษาศาลฎีกา และผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา ผู้พิพากษาประเภทแรกจะได้ประโยชน์ในการสะท้อนถึงประสบการณ์แห่งวิชาชีพ ส่วนประเภทหลังจะได้แนวความคิดของผู้พิพากษารุ่นใหม่ที่ทำให้เห็นแนวโน้มทางความคิดของตุลาการโดยรวม นอกจากนั้นในกลุ่มผู้พิพากษา ผู้วิจัยยังได้ความเห็นจากคณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและพาณิชย์และวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและพาณิชย์ พ.ศ. ภายใต้ประธานศาสตราจารย์พิเศษจรูญ ภักดีธนากุล และคณะอนุกรรมการกลั่นกรองข้อกฎหมาย

ของคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม (ก.บ.ศ) ภายใต้ประธานท่านมนตรี บอศปัญญา ในกลุ่มนี้มีผู้ตอบแบบสอบถามรวม 30 คนซึ่งผู้วิจัยถือว่าเป็นตัวแทนผู้พิพากษาจำนวน 3,594 คน¹ ทั่วประเทศ กลุ่มที่สอง กลุ่มทนายความซึ่งรวมถึงผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายสาขาอื่นๆ กลุ่มนี้ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากศาสตราจารย์พิเศษสุชาติ ชรรมาพิทักษ์กุล ในการแจกแบบสอบถามแก่ผู้เข้ารับการศึกษาอบรมในหลักสูตรวิชาชีพกฎหมายชั้นสูงของสถาบันวิชาชีพกฎหมายชั้นสูง สภาทนายความ รวม 30 คน เหตุที่ผู้วิจัยเลือกกลุ่มเป้าหมายนี้เป็นตัวแทนของทนายความ 45,939 คน² ทั่วประเทศเป็นเพราะหลักสูตรดังกล่าว ซึ่งมีระยะเวลาศึกษาอบรมหนึ่งปี ประกอบด้วยทนายความและนักกฎหมายในสาขาวิชาชีพอื่นๆ (ยกเว้นผู้พิพากษา) ที่มีความรู้ ประสบการณ์ และความกระตือรือร้น ความตั้งใจจริงในการศึกษาหาความรู้ กลุ่มเป้าหมายนี้จึงน่าจะสะท้อนให้เห็นถึงแนวความคิดที่จะกำหนดแนวทางและรูปแบบของวิชาชีพทนายความในประเทศไทยต่อไป

ผลของการวิจัยในส่วนอื่นเป็นสาระสำคัญอาจจำแนกได้ดังต่อไปนี้

1. การเรียกค่าว่าความตามผลแห่งคดี (Contingent Fee) ผู้พิพากษาร้อยละ 53.33 เห็นด้วย ร้อยละ 46.66 ไม่เห็นด้วย ส่วนทนายความร้อยละ 73.33 เห็นด้วย ในขณะที่ร้อยละ 26.66 ไม่เห็นด้วย ผลแสดงว่านักกฎหมายส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการให้ทนายความสามารถเรียกค่าว่าความ โดยคำนวณตามผลแห่งคดีซึ่งตรงกับข้อเสนอแนะหลักของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
2. การที่ผู้ตอบแบบสอบถามยอมรับหลักการให้เรียกค่าว่าความตามผลแห่งคดีอาจเป็นผลโดยตรงจากการนำวิธีการดำเนินคดีแบบกลุ่มมาใช้ในกฎหมายไทย เกี่ยวกับเรื่องนี้ ผู้ตอบ

¹ ข้อมูลขณะทำวิทยานิพนธ์เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2549 เหตุที่ผู้ทำวิทยานิพนธ์ “ถือว่า” กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 30 คนเป็น “ตัวแทน” ของผู้พิพากษาทั้งหมดนั้น เนื่องจากเป็นกลุ่มเป้าหมายคุณภาพของศาลยุติธรรม กล่าวคือ กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวประกอบด้วยผู้พิพากษาศาลฎีกา ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา กรรมการในคณะกรรมการยกร่างศาลทรัพย์สินทางปัญญาและพาณิชย์ฯ และกรรมการในคณะอนุกรรมการถ่วงดุลข้อกฎหมายของคณะ ก.บ.ศ. กลุ่มเป้าหมายทั้งสี่กลุ่มนี้เป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีข้อมูล ความรู้ ความเชี่ยวชาญ และวิสัยทัศน์ ตลอดจนความเห็นที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดของตุลาการศาลยุติธรรมในสมัยใหม่ จึงเลือกกลุ่มดังกล่าวเป็นตัวชี้ถึงแนวโน้มทางความคิดของผู้พิพากษาทั่วประเทศ

² ข้อมูลจาก www.lawyerscouncil.or.th เว็บไซต์ของสภาทนายความแห่งประเทศไทย ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2549 เหตุที่ผู้ทำวิทยานิพนธ์ “ถือว่า” กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 30 คนเป็น “ตัวแทน” ของทนายความทั้งหมดนั้น เนื่องจากเป็นกลุ่มเป้าหมายคุณภาพของสภาทนายความ กล่าวคือ กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวประกอบด้วยผู้เข้ารับการศึกษาอบรมหลักสูตรวิชาชีพกฎหมายชั้นสูงๆ ถือได้ว่าเป็นหลักสูตรของวิชาชีพทนายความที่เตรียมความพร้อมสำหรับความท้าทายแห่งวิชาชีพกฎหมายทนายความในสังคมยุคใหม่ จึงเลือกกลุ่มดังกล่าวเป็นตัวชี้ถึงแนวโน้มทางความคิดของทนายความทั่วประเทศ

แบบสอบถามที่เห็นชอบกับเพดานร้อยละ 30 ของค่าทนายความในการดำเนินคดีแบบกลุ่มเป็น ผู้ตอบประเภทผู้พิพากษาถึงร้อยละ 80 และทนายความร้อยละ 86.66

3. ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นผู้พิพากษาร้อยละ 96.66 และทนายความร้อยละ 80 เห็นว่าควรเปลี่ยนแปลงอัตราค่าทนายความตามตาราง 6 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ พิ่งให้มีอัตราที่สูงขึ้น ซึ่งตรงกับข้อเสนอแนะของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

4. ผู้พิพากษาร้อยละ 80 และทนายความร้อยละ 93.33 เห็นควรให้ทนายความยื่น บัญชีค่าใช้จ่ายในคดีเพื่อความสะดวกและถูกต้องแก่ผู้พิพากษาในการกำหนดค่าทนายความให้ ซึ่งก็ ตรงกับข้อเสนอแนะในวิทยานิพนธ์นี้เช่นกัน

5. ในด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนทางกฎหมายในคดีแพ่งตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 242 วรรคสอง ผู้พิพากษาจำนวนร้อยละ 66.66 และ ทนายความร้อยละ 76.66 เห็นควรให้รัฐจัดทนายความให้คู่ความที่ยากจนโดยให้ศาลกำหนดค่า ทนายความด้วยการเทียบเคียงกับเงินรางวัลทนายความในคดีทนายขอแรงตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา มาตรา 173 ผู้ตอบแบบสอบถามมีเพียงส่วนน้อยที่เห็นว่าควรให้กระทรวง ยุติธรรม หรือสำนักงานอัยการสูงสุดจัดหาบุคคลากรให้ ซึ่งก็ตรงกับข้อเสนอแนะในวิทยานิพนธ์นี้

6. ผู้พิพากษาจำนวนร้อยละ 56.66 และทนายความจำนวนเดียวกัน เห็นว่าสภา ทนายความควรออกเกณฑ์อัตราค่าทนายความที่เป็นมาตรฐานกลางเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครอง ผู้บริโภค ในขณะที่ผู้พิพากษาจำนวนร้อยละ 43.33 และทนายความจำนวนเดียวกันเห็นว่าไม่สมควร กำหนด แต่ควรปล่อยให้การกำหนดค่าทนายความเป็นไปตามกลไกตลาดหรือหลักเสรีภาพในการ ทำสัญญา ผลการวิจัยอาจสรุปในรูปของตารางแสดงความคิดเห็นดังต่อไปนี้

ตารางวิเคราะห์แบบสอบถามคำนวณเป็นร้อยละ

จำแนกเป็นผู้พิพากษา และทนายความ (รวมทั้งวิชาชีพกฎหมายสาขาอื่น)

ข้อมูลแบบสอบถาม	ผู้พิพากษา	ทนายความ และวิชาชีพ กฎหมายอื่น	หมายเหตุ
ข้อ 1. ระยะเวลาประกอบวิชาชีพกฎหมาย			
• มากกว่า 15 ปี	66.66	6.66	
• ไม่เกิน 15 ปี	33.33	93.33	

ข้อมูลแบบสอบถาม	ผู้พิพากษา	ทนายความ และวิชาชีพ กฎหมายอื่น	หมายเหตุ
<p>ข้อ 2. อัตราค่าทนายความตามตาราง 6 ทั่วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ไม่เหมาะสม สมควรแก้ไขให้เพิ่มขึ้น ● ไม่เหมาะสม สมควรแก้ไขให้ต่ำลง ● เหมาะสมแล้ว 	<p>96.66</p> <p>0</p> <p>3.33</p>	<p>80.00</p> <p>3.33</p> <p>16.66</p>	
<p>ข้อ 3. ควรมีเพดานขั้นสูงสำหรับอัตราค่าทนายความ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ไม่สมควร ● สมควร <p>ไม่เกินร้อยละ 30 ของทุนทรัพย์ที่ฟ้อง</p> <p>ไม่เกินร้อยละ 25 ของทุนทรัพย์ที่ฟ้อง</p> <p>ไม่เกินร้อยละ 20 ของทุนทรัพย์ที่ฟ้อง</p> <p>ไม่เกินร้อยละ 15 ของทุนทรัพย์ที่ฟ้อง</p> <p>อื่นๆ</p>	<p>6.66</p> <p>16.66</p> <p>13.33</p> <p>10.00</p> <p>36.66</p> <p>16.66</p>	<p>30.00</p> <p>23.33</p> <p>10.00</p> <p>23.33</p> <p>6.66</p> <p>6.66</p>	<p><u>ผู้พิพากษา</u></p> <p>ร้อยละ16.66</p> <p><u>ทนายความ</u></p> <p>ร้อยละ6.66</p> <p>เสนอให้</p> <p>เพดานขั้นสูง</p> <p>เป็นจำนวน</p> <p>เงิน</p>
<p>ข้อ 4. ร่างแก้ไข ป.วิ.พ.เสนอให้กำหนดจำนวนเงินรางวัลทนายความสำหรับการดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) อัตราขั้นสูงไม่เกิน 30 %</p> <ul style="list-style-type: none"> ● สมควร เป็นการพัฒนาวินิจฉัยทนายความ ● ไม่สมควร ทำให้ทนายความมีส่วนได้เสียในคดี 	<p>80.00</p> <p>20.00</p>	<p>86.66</p> <p>13.33</p>	
<p>ข้อ 5. ในคดีอื่นๆ กฎหมายไทยควรให้ทนายความเรียกค่าทนายความตามผลแห่งคดี(Contingent Fee)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● สมควร ● ไม่สมควร 	<p>53.33</p> <p>46.66</p>	<p>73.33</p> <p>26.66</p>	
<p>ข้อ 6. กฎหมายไทยควรกำหนดเพดานขั้นสูงสำหรับอัตราค่าทนายความตามผลแห่งคดี (Contingent Fee)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ไม่เกินร้อยละ 30 ของเงินตามคำพิพากษา ● ไม่เกินร้อยละ 25 ของเงินตามคำพิพากษา ● ไม่เกินร้อยละ 20 ของเงินตามคำพิพากษา ● ไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินตามคำพิพากษา ● อื่น ๆ 	<p>13.33</p> <p>13.33</p> <p>26.66</p> <p>33.33</p> <p>13.33</p>	<p>33.33</p> <p>16.66</p> <p>20.00</p> <p>20.00</p> <p>10.00</p>	<p><u>ผู้พิพากษา</u></p> <p>ร้อยละ13.33</p> <p>เห็นว่าไม่ควร</p> <p>เกินร้อยละ 10</p> <p><u>ทนายความ</u></p> <p>ร้อยละ10</p> <p>เห็นว่าไม่ควร</p> <p>มีเพดานขั้นสูง</p>

ข้อมูลแบบสอบถาม	ผู้พิพากษา	ทนายความ และวิชาชีพ กฎหมายอื่น	หมายเหตุ
<p>ข้อ 7. ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 242 วรรคสอง “ในคดีแพ่ง บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ” ท่านเห็นว่า</p> <ul style="list-style-type: none"> จัดหน่วยงานใน กระทรวงยุติธรรม เพื่อว่าต่างแก่งต่างคดีแทน จัดหน่วยงานใน สำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อว่าต่างแก่งต่างคดีแทน จัดทนายความให้คู่ความที่ยากจน และมีเหตุอันสมควร โดยให้ศาลกำหนดค่าทนายความเทียบเคียงเงินรางวัลทนายความในคดีทนายขอแรงตาม ป.วิ.อ. มาตรา 173 อื่นๆ 	<p>26.66</p> <p>0</p> <p>66.66</p> <p>6.66</p>	<p>16.66</p> <p>3.33</p> <p>76.66</p> <p>3.33</p>	<p>ผู้พิพากษา ร้อยละ 6.66 เห็นว่าควรจัดตั้งทั้ง 3 หน่วยงาน</p> <p>ทนายความ ร้อยละ 3.33 เห็นว่าควรจัดหน่วยงานในข้อ 2,3</p>
<p>ข้อ 8. กฎหมายควรกำหนดให้ทนายความมีหน้าที่ยื่นบัญชีค่าใช้จ่ายรวมทั้งค่าตอบแทนการทำงานของทนายความเพื่อให้ศาลสามารถกำหนดได้โดยถูกต้องเป็นธรรม ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความยากง่ายของคดี และระยะเวลาที่ทนายใช้ไปในการดำเนินคดีประกอบ</p> <ul style="list-style-type: none"> เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย 	<p>80.00</p> <p>20.00</p>	<p>93.33</p> <p>6.66</p>	
<p>ข้อ 9. วิชาชีพกฎหมายทนายความ กับวิชาชีพที่ปรึกษา กฎหมาย (ในกรณีที่มีความรู้ความสามารถเท่าเทียมกัน)สมควรได้รับค่าตอบแทน</p> <ul style="list-style-type: none"> เท่าเทียมกัน ทนายความควรได้มากกว่า เพราะการว่าความ เป็นความเชี่ยวชาญพิเศษ ที่ปรึกษากฎหมายควรได้มากกว่า เพราะเป็น ความเชี่ยวชาญพิเศษ อื่นๆ 	<p>56.66</p> <p>23.33</p> <p>13.33</p> <p>6.66</p>	<p>40.00</p> <p>36.66</p> <p>10.00</p> <p>13.33</p>	<p>ผู้พิพากษา ร้อยละ 6.66 และ</p> <p>ทนายความ ร้อยละ 13.33 เสนอให้เป็น กลไกตลาด</p>

ข้อมูลแบบสอบถาม	ผู้พิพากษา	ทนายความ และวิชาชีพ กฎหมายอื่น	หมายเหตุ
ข้อ 10. สภาพทนายความควรออกเกณฑ์อัตราค่า ทนายความที่เป็นมาตรฐานกลาง			
• สมควร เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค	56.66	56.66	
• ไม่สมควร ให้เป็นกลไกตลาด	43.33	43.33	

ข้อมูลและจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ผู้พิพากษา จำนวน 30 คน ประกอบด้วย

ผู้พิพากษาและผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา

ผู้พิพากษาและกรรมการในคณะกรรมการอรรถราชพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและพาณิชย์ ฯ

ผู้พิพากษาในคณะอนุกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม

(ก.บ.ศ.)

2. ทนายความ และผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายสาขาอื่น จำนวน 30 คน จากผู้เข้ารับการศึกษาปริญญาตรี วิชาชีพกฎหมายชั้นสูง ณ สถาบันวิชาชีพกฎหมายชั้นสูง สภาพทนายความ อันประกอบด้วย ทนายความ ที่ปรึกษาทนายความ นิติกร และผู้บริหารองค์กร

ภาคผนวก 4

United States Federal Rules of Civil Procedure¹

RULES 23 CLASS ACTIONS

(a) Prerequisites to a Class Action.

One or more members of a class may sue or be sued as representative parties on behalf of all only if (1) the class is so numerous that joinder of all members is impracticable, (2) there are questions of law or fact common to the class, (3) the claims or defenses of the representative parties are typical of the claims or defenses of the class, and (4) the representative parties will fairly and adequately protect the interests of the class.

(b) Class Actions Maintainable.

An action may be maintained as a class action if the prerequisites of subdivision (a) are satisfied, and in addition:

(1) the prosecution of separate actions by or against individual members of the class would create a risk of

1. ระบบศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาแบ่งออกเป็นระบบศาลมลรัฐ (state courts) และศาลสหพันธรัฐหรือศาลส่วนกลาง (District Courts) วิธีพิจารณาความแพ่งที่ใช้ในศาลสหพันธรัฐ (District Courts) คือ Federal Rules of Civil Procedure ซึ่งอาจแปลได้ว่าข้อกำหนดวิธีพิจารณาความแพ่งในศาลสหพันธรัฐของสหรัฐอเมริกา ข้อกำหนด (Rule) ข้อ ๒๓ ของข้อกำหนดวิธีพิจารณาความแพ่งดังกล่าวถือเป็นต้นแบบ (model) ในการร่างบทบัญญัติการดำเนินคดีแบบกลุ่มของไทย และของประเทศต่างๆในโลก จึงได้นำมาบันทึกไว้ในภาคผนวกนี้

(A) inconsistent or varying adjudications with respect to individual members of the class which would establish incompatible standards of conduct for the party opposing the class, or

(B) adjudications with respect to individual members of the class which would as a practical matter be dispositive of the interests of the other members not parties to the adjudications or substantially impair or impede their ability to protect their interests; or

(2) the party opposing the class has acted or refused to act on grounds generally applicable to the class, thereby making appropriate final injunctive relief or corresponding declaratory relief with respect to the class as a whole; or

(3) the court finds that the questions of law or fact common to the members of the class predominate over any questions affecting only individual members, and that a class action is superior to other available methods for the fair and efficient adjudication of the controversy. The matters pertinent to the findings include: (A) the interest of members of the class in individually controlling the prosecution or defense of separate actions; (B) the extent and nature of any litigation concerning the controversy already commenced by or against members of the class; (C) the desirability or undesirability of concentrating the litigation of the claims in the particular forum; (D) the difficulties likely to be encountered in the management of a class action.

(c) Determination by Order Whether Class Action to be Maintained; Notice; Judgment;

Actions Conducted Partially as Class Actions.

(1) As soon as practicable after the commencement of an action brought as a class action, the court shall determine by order whether it is to be so maintained. An order under this subdivision may be conditional, and may be altered or amended before the decision on the merits.

(2) In any class action maintained under subdivision (b)(3), the court shall direct to the members of the class the best notice practicable under the circumstances, including individual notice to all members who can be identified through reasonable effort. The notice shall advise each member that

(A) the court will exclude the member from the class if the member so requests by a specified date; (B) the judgment, whether favorable or not, will include all members who do not request exclusion; and (C) any member who does not request exclusion may, if the member desires, enter an appearance through counsel.

(3) The judgment in an action maintained as a class action under subdivision (b)(1) or (b)(2), whether or not favorable to the class, shall include and describe those whom the court finds to be members of the class. The judgment in an action maintained as a class action under subdivision (b)(3), whether or not favorable to the class, shall include and specify or describe those to whom the notice provided in subdivision (c)(2) was directed, and who have not requested exclusion, and whom the court finds to be members of the class.

(4) When appropriate (A) an action may be brought or maintained as a class action with respect to particular issues, or (B) a class may be divided into subclasses and each subclass treated as a class, and the provisions of this rule shall then be construed and applied accordingly.

(d) Orders in Conduct of Actions.

In the conduct of actions to which this rule applies, the court may make appropriate orders: (1) determining the course of proceedings or prescribing measures to prevent undue repetition or complication in the presentation of evidence or argument; (2) requiring, for the protection of the members of the class or otherwise for the fair conduct of the action, that notice be given in such manner as the court may direct to some or all of the members of any step in the action, or of the proposed extent of the judgment, or of the opportunity of members to signify whether they consider the representation fair and adequate, to intervene and present claims or defenses, or otherwise to come into the action; (3) imposing conditions on the representative parties or on intervenors; (4) requiring that the pleadings be amended to eliminate therefrom allegations as to representation of absent persons, and that the action proceed accordingly; (5) dealing with similar procedural matters. The

orders may be combined with an order under Rule 16 , and may be altered or amended as may be desirable from time to time.

(e) Dismissal or Compromise.

A class action shall not be dismissed or compromised without the approval of the court, and notice of the proposed dismissal or compromise shall be given to all members of the class in such manner as the court directs.

(f) Appeals.

A court of appeals may in its discretion permit an appeal from an order of a district court granting or denying class action certification under this rule if application is made to it within ten days after entry of the order. An appeal does not stay proceedings in the district court unless the district judge or the court of appeals so orders.

Notes

Rule 23.1. Derivative Actions by Shareholders

In a derivative action brought by one or more shareholders or members to enforce a right of a corporation or of an unincorporated association, the corporation or association having failed to enforce a right which may properly be asserted by it, the complaint shall be verified and shall allege (1) that the plaintiff was a shareholder or member at the time of the transaction of which the plaintiff complains or that the plaintiff's share or membership thereafter devolved on the plaintiff by operation of law, and (2) that the action is not a collusive one to confer jurisdiction on a court of the United States which it would not otherwise have. The complaint shall also allege with particularity the efforts, if any, made by the plaintiff to obtain the action the plaintiff desires from the directors or comparable authority and, if necessary, from the shareholders or members, and the reasons for the plaintiff's failure to obtain the action or for not making the effort. The derivative action may not be

maintained if it appears that the plaintiff does not fairly and adequately represent the interests of the shareholders or members similarly situated in enforcing the right of the corporation or association. The action shall not be dismissed or compromised without the approval of the court, and notice of the proposed dismissal or compromise shall be given to shareholders or members in such manner as the court directs.

Notes

Rule 23.2, Actions Relating to Unincorporated Associations

An action brought by or against the members of an unincorporated association as a class by naming certain members as representative parties may be maintained only if it appears that the representative parties will fairly and adequately protect the interests of the association and its members. In the conduct of the action the court may make appropriate orders corresponding with those described in Rule 23(d) , and the procedure for dismissal or compromise of the action shall correspond with that provided in Rule 23(e)

ภาคผนวก 5

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.¹

(เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับทนายความและการเรียกค่าทนายความ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเพื่อกำหนดกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการดำเนินคดีแบบกลุ่ม (เพิ่มหมวด 4 การดำเนินคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/1 ถึงมาตรา 222/50 ในลักษณะ 2 วิธีพิจารณาวิสามัญในศาลชั้นต้น ภาค 2 วิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น)

เหตุผล

โดยที่การดำเนินคดีแบบกลุ่มเป็นกระบวนการดำเนินคดีที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกธรรมชาติให้กับประชาชน เนื่องจากการดำเนินคดีแบบกลุ่มสามารถคุ้มครองผู้เสียหาย

¹ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเพื่อกำหนดกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้คัดเฉพาะบทบัญญัติที่เกี่ยวกับทนายความและเงินรางวัลทนายความในร่างพระราชบัญญัตินี้มานำเสนอเพื่อให้เห็นแนวโน้มของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งไทยว่าให้ความสำคัญกับวิชาชีพทนายความในการประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่สังคมในฐานะเจ้าหน้าที่ในการยุติธรรม (Officer of Justice) อย่างมาก และโดยเฉพาะการยอมให้คิดค่าทนายความตามผลแห่งคดี (Contingent Fee)

จำนวนมากได้ในการดำเนินคดีเพียงครั้งเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นวิธีการที่สามารถอำนวยความสะดวก ยุติธรรมให้แก่ผู้เสียหายประเภทที่ไม่มีความสามารถฟ้องคดีเพื่อเยียวยาความเสียหายด้วยตนเองได้ หรือ ผู้เสียหายที่ได้รับ ความเสียหายจำนวนเพียงเล็กน้อย เช่น คดีที่ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย การ ดำเนินคดีแบบกลุ่มจึงเป็นมาตรการที่สร้างความเข้มแข็งให้แก่ประชาชนผู้ด้อยโอกาสในสังคมได้เป็น อย่างดี ประกอบกับการดำเนินคดีแบบกลุ่มเป็นวิธีการที่ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และยังช่วยลดความเสี่ยงความซ้ำซ้อนในการฟ้องคดีและป้องกันความขัดแย้งกันของคำพิพากษา ตลอดจน เป็นมาตรการในการลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ศาลได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกทางหนึ่ง สมควรแก้ไข ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเพื่อกำหนดกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการดำเนินคดีแบบกลุ่ม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ...)
พ.ศ.

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 31 มาตรา 34 มาตรา 35 มาตรา 37 มาตรา 39 มาตรา 48

และมาตรา 58 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตาม
บทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นหมวด 4 การดำเนินคดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/1 ถึงมาตรา
222/50 ในลักษณะ 2 วิธีพิจารณาวิสามัญในศาลชั้นต้น ภาค 2 วิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น แห่งประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

หมวด 4

การดำเนินคดีแบบกลุ่ม

ส่วนที่ 1

บททั่วไป

มาตรา 222/1 ...

มาตรา 222/2 เพื่อความเหมาะสมสำหรับคดีบางประเภท หรือเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณา
หรือการบังคับคดีเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว เทียบธรรม ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดใดๆ ที่ไม่
ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติในหมวดนี้ได้ ดังนี้

(1)

(2)

(3)

(4)

(5) กำหนดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบังคับคดีและเงินรางวัลความ

(6)

ข้อกำหนดนั้น เมื่อได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา 222/3

มาตรา 222/4

ส่วนที่ 2

การขออนุญาตดำเนินคดีแบบกลุ่ม

มาตรา 222/5

มาตรา 222/6

มาตรา 222/7

มาตรา 222/8

มาตรา 222/9 ในการพิจารณาคำร้องขออนุญาตให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ให้ศาลจัดส่งสำเนาคำฟ้องและคำร้องเช่นว่านั้นไปให้จำเลย เมื่อศาลได้ฟังคู่ความทุกฝ่ายและทำการไต่สวนตามที่เห็นสมควรแล้ว ศาลจะอนุญาตให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ได้ต่อเมื่อเป็นที่พอใจของศาลว่า

(1)

(2)

(3)

(4)

(5) โจทก์ได้แสดงให้เห็นว่าโจทก์เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีคุณสมบัติ ส่วนได้เสียรวมตลอดทั้งการได้มาซึ่งสิทธิการเป็นสมาชิกกลุ่ม ตามข้อกำหนดที่ออกโดยประธานศาลฎีกา ถัดมา และโจทก์รวมทั้งทนายความที่โจทก์เสนอให้เป็นทนายความของกลุ่มสามารถดำเนินคดีคุ้มครองสิทธิของกลุ่มบุคคลได้อย่างเพียงพอและเป็นธรรม

มาตรา 222/10

ส่วนที่ 3

การพิจารณาคดีแบบกลุ่ม

มาตรา 222/11

มาตรา 222/12 ให้ศาลส่งคำบอกกล่าวคำสั่งอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มให้สมาชิกกลุ่มเท่าที่ทราบ และประกาศทางหนังสือพิมพ์รายวันที่แพร่หลายเป็นเวลาสามวัน รวมทั้งทางสื่อมวลชนอื่นหรือวิธีการอื่นใดเพิ่มเติมตามที่เห็นสมควร

ประกาศและคำบอกกล่าวอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

(1) ...

(2) ชื่อ และที่อยู่ของคู่ความและทนายความฝ่ายโจทก์

(3)

(4)

(5)

(6)

(7)

(8)

(9)

มาตรา 222/13

มาตรา 222/14 สมาชิกกลุ่มที่ไม่ได้ใช้สิทธิออกจากความเป็นสมาชิกกลุ่มตามมาตรา 222/13
ย่อมมีสิทธิดังต่อไปนี้

- (1)
- (2)
- (3)
- (4) จัดหาทุนความคนใหม่ มาดำเนินคดีแทนทุนความของกลุ่มตามมาตรา 222/16 วรรคสอง
- (5)
- (6)
- (7)

สมาชิกกลุ่มอาจแต่งตั้งทุนความเพื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งก็ได้

มาตรา 222/15

มาตรา 222/16

หากความปรากฏต่อศาลในระหว่างการพิจารณาว่าทุนความฝ่าย โจทก์ไม่สามารถดำเนินคดี
คุ้มครองสิทธิของกลุ่มบุคคลได้อย่างเพียงพอและเป็นธรรม หรือทุนความฝ่าย โจทก์ขอถอนตัวจาก
การดำเนินคดี ศาลอาจมีคำสั่งให้โจทก์และสมาชิกกลุ่มจัดหาทุนความคนใหม่มาดำเนินคดีแทน
ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด หากโจทก์และสมาชิกกลุ่มเพิกเฉยไม่ดำเนินการดังกล่าว ให้นำความใน
วรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ให้เป็นที่สุด

มาตรา 222/17

มาตรา 222/18

มาตรา 222/19

มาตรา 222/20

มาตรา 222/21

มาตรา 222/22

มาตรา 222/23

มาตรา 222/24

มาตรา 222/25

มาตรา 222/26

มาตรา 222/27

มาตรา 222/28

มาตรา 222/29

มาตรา 222/30

มาตรา 222/31

มาตรา 222/32

มาตรา 222/33

มาตรา 222/34

ส่วนที่ 4

คำพิพากษาและการบังคับคดี

มาตรา 222/35 คำพิพากษาของศาลมีผลเป็นการผูกพันคู่ความและสมาชิกกลุ่ม และในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้โจทก์ชนะคดี ให้โจทก์หรือทนายความฝ่าย โจทก์มีอำนาจดำเนินการบังคับคดีแทนโจทก์และสมาชิกกลุ่ม

สมาชิกกลุ่มมีสิทธิที่จะยื่นคำขอรับชำระหนี้ แต่ไม่มีสิทธิที่จะดำเนินการบังคับคดีตามส่วนนี้ด้วยตนเอง

หากความปรากฏต่อศาลว่าทนายความฝ่าย โจทก์ไม่สามารถดำเนินการบังคับคดีเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของสมาชิกกลุ่มได้อย่างเพียงพอและเป็นธรรม ศาลอาจมีคำสั่งให้โจทก์และสมาชิกกลุ่มจัดหาทนายความคนใหม่มาดำเนินการบังคับคดีต่อไปได้

มาตรา 222/36 คำพิพากษาของศาลต้องกล่าวหรือแสดงรายการดังต่อไปนี้

- (1) รายการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 141
- (2) ลักษณะ โศภณของของกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มย่อยที่จะต้องถูกผูกพันตามคำพิพากษา
- (3) ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้จำเลยชำระหนี้เป็นเงิน ต้องระบุจำนวนเงินที่จำเลยจะต้องชำระให้แก่โจทก์ รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการคำนวณในการชำระหนี้ให้สมาชิกกลุ่ม

(4) จำนวนเงินรางวัลของนายความฝ่ายโจทก์ตามมาตรา 222/37

มาตรา 222/37 กรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้จำเลยกระทำการหรืองดเว้นกระทำการหรือส่งมอบทรัพย์สิน ให้ศาลกำหนดจำนวนเงินรางวัลที่จำเลยจะต้องชำระให้แก่นายความฝ่ายโจทก์ตามที่เห็นสมควร โดยคำนึงถึงความยากง่ายของคดีประกอบกับระยะเวลาและการทำงานของนายความฝ่ายโจทก์ รวมทั้งค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการดำเนินคดีซึ่งมิใช่ค่าฤชาธรรมเนียมที่นายความฝ่ายโจทก์ได้เสียไป และเพื่อประโยชน์แห่งการนี้ เมื่อการพิจารณาคดีสิ้นสุดลงให้นายความฝ่ายโจทก์ยื่นบัญชีค่าใช้จ่ายดังกล่าวต่อศาล โดยให้สำเนาแก่จำเลยด้วย

ถ้าคำพิพากษากำหนดให้จำเลยใช้เงิน นอกจากศาลต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ศาลคำนึงถึงจำนวนเงินที่โจทก์และสมาชิกกลุ่มมีสิทธิได้รับประกอบด้วย โดยกำหนดเป็นจำนวนร้อยละของจำนวนเงินดังกล่าว แต่จำนวนเงินรางวัลดังกล่าวต้องไม่เกินร้อยละสามสิบของจำนวนเงินนั้น

ถ้าคำพิพากษากำหนดให้จำเลยกระทำการหรืองดเว้นกระทำการหรือส่งมอบทรัพย์สินและให้ใช้เงินรวมอยู่ด้วย ให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการกำหนดจำนวนเงินรางวัลตามมาตรา นี้ หากมีการเปลี่ยนนายความฝ่ายโจทก์ ให้ศาลกำหนดจำนวนเงินรางวัลของนายความฝ่ายโจทก์ตามสัดส่วนของการทำงานและค่าใช้จ่ายที่เสียไป

ให้ถือว่านายความฝ่ายโจทก์เป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและจำเลยเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา ในส่วนของเงินรางวัลนายความฝ่ายโจทก์ด้วย และเงินรางวัลดังกล่าวมิใช่ค่าฤชาธรรมเนียม

มาตรา 222/38

มาตรา 222/39

มาตรา 222/40

มาตรา 222/41

มาตรา 222/42

มาตรา 222/43 เมื่อเข้าพนักงานบังคับคดีได้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินอย่างใดของลูกหนี้ตามคำพิพากษาในคดีอื่น ไว้แทนเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาแล้ว ให้นายความฝ่ายโจทก์ในคดีแบบกลุ่มมีอำนาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลที่ออกหมายบังคับคดีให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น เพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้เฉลี่ยทรัพย์สินแก่นายความฝ่ายโจทก์ โจทก์ และสมาชิกกลุ่มตามมาตรา 290 ตามจำนวนที่มีสิทธิได้รับ

ในกรณีที่จำนวนเงินที่สมาชิกกลุ่มได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ตามมาตรา 222/42 ยังไม่เป็นที่ยุติ ให้ศาลที่ได้รับคำร้องขอเฉลี่ยทรัพย์สินออกมามีคำสั่งเกี่ยวกับคำขอเฉลี่ยทรัพย์สินตาม

วรรคหนึ่งไว้ก่อน และเมื่อได้ข้อยุติในจำนวนเงินดังกล่าวแล้ว ให้ทนายความฝ่ายโจทก์แจ้งให้ศาลนั้นทราบ

มาตรา 222/44 เมื่อจำเลยนำเงินหรือทรัพย์สินมาวางต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีหรือเมื่อได้ขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินของจำเลย หรือเมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้รวบรวมทรัพย์สินอื่นใดของจำเลยเสร็จ และได้หักค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจ่ายเงินให้แก่ผู้มีสิทธิตามลำดับ ดังนี้

- (1) ผู้มีสิทธิได้รับชำระหนี้ก่อนตามมาตรา 287 และมาตรา 289
- (2) เงินรางวัลทนายความฝ่ายโจทก์ตามมาตรา 222/37
- (3) ค่าฤชาธรรมเนียมใช้แทนโจทก์
- (4) โจทก์ สมาชิกกลุ่ม และเจ้าหนี้อื่นที่มีสิทธิได้รับเฉลี่ยทรัพย์สินตามมาตรา 290

ส่วนที่ 5 อุทธรณ์

มาตรา 222/45

มาตรา 222/46

มาตรา 222/47 ราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์ ให้ถือราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์เฉพาะระหว่างโจทก์กับจำเลย

ในกรณีที่จำเลยยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ตามมาตรา 234 นั้น ให้จำเลยนำค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวงมาวางศาลและนำเงินมาชำระตามคำพิพากษาหรือหาประกันให้ไว้ต่อศาลเฉพาะในส่วนที่จำเลยต้องรับผิดชอบชำระหนี้ให้แก่โจทก์ แต่ไม่ต้องนำเงินมาชำระหรือหาประกันให้ไว้ต่อศาลสำหรับเงินรางวัลทนายความ

มาตรา 222/48

มาตรา 222/49

ส่วนที่ 6
ค่าธรรมเนียม

มาตรา 222/50

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายกรัฐมนตรี

ภาคผนวก 6

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1260/2543 บริษัทธีรกุล จำกัด โจทก์
(ประชุมใหญ่) นางสุนตรา ปฐมวานิชย์หรือประไพภรเกียรติ์ จำเลย

เรื่อง จ้างทำของ

โจทก์ฟ้องว่า เมื่อเดือนมกราคม 2536 จำเลยตกลงว่าจ้างโจทก์ซึ่งเป็นนิติบุคคล ให้ดำเนินคดีนายชัชชัย ปฐมวานิชย์ เพื่อขอหย่าแล้วขอแบ่งสินสมรสระหว่างสามีภริยาและขอเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตร จำเลยตกลงชำระค่าทนายความเบื้องต้นและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีโดยยังไม่รวมถึงค่าขึ้นศาลเป็นเงิน 500,000 บาท ส่วนค่าทนายความที่เหลือตกลงชำระให้โจทก์ในอัตราร้อยละ 5 ของทุนทรัพย์ที่ได้รับจากการแบ่งสินสมรส โดยชำระเมื่อจำเลยได้รับแบ่งสินสมรสเสร็จแล้ว โจทก์ตกลงรับจ้างแล้วได้ให้ทนายความของโจทก์และเสมียนทนายความหลายคนแบ่งหน้าที่ทำการตรวจสอบทรัพย์สินของนายชัชชัยว่าทรัพย์สินใดเป็นสินสมรสซึ่งจำเลยมีสิทธิได้รับและได้อายัดไว้ก่อนเพื่อป้องกันความเสียหายให้แก่จำเลยก่อนฟ้องคดี ต่อมาวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2536 โจทก์ให้นายชิตศักดิ์ บรรจงโพธิ์กลาง และนายพงษ์ศักดิ์ เรืองโกสินทร์ ทนายความดำเนินการยื่นฟ้องนายชัชชัย ต่อศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ต่อมาวันที่ 3 พฤศจิกายน 2536 คู่ความตกลงขอทำสัญญาประนีประนอมยอมความ และวันที่ 5 พฤศจิกายน 2536 ศาลพิพากษาคดีเสร็จเด็ดขาดไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความ โดยจำเลยจะได้รับส่วนแบ่งสินสมรสเป็นเงินจำนวน 50,000,000 บาท จำเลยจึงต้องชำระค่าจ้างว่าความในอัตราร้อยละ 5 คิดเป็นเงินจำนวน 2,500,000 บาท จำเลยได้รับส่วนแบ่งสินสมรสครั้งแรกเป็นเงินจำนวน 30,000,000 บาท แล้วได้ชำระค่าจ้างว่าความแก่โจทก์เป็นเงินจำนวน 1,500,000 บาท ต่อมาจำเลยได้รับส่วนแบ่งสินสมรสครั้งสุดท้ายเป็นเงินจำนวน 20,000,000 บาทแล้ว แต่จำเลยไม่ยอมชำระเงินค่าจ้างว่าความที่ต้องชำระแก่โจทก์อีกจำนวน 1,000,000 บาท โจทก์ทวงถามแล้ว แต่จำเลยเพิกเฉย โจทก์คิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ถึงวันฟ้องวันที่ 18 พฤษภาคม 2538 เป็นเงิน 20,958.90 บาท ขอให้บังคับจำเลยชำระเงินจำนวน 1,020,958.90 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ของต้นเงิน 1,000,000 บาท นับแต่วันฟ้องจนกว่าได้ชำระเสร็จแก่โจทก์

จำเลยให้การและฟ้องแย้งว่า จำเลยยอมรับว่าตกลงว่าจ้างโจทก์ให้ดำเนินคดีนาย รัชชัย ปฐมวานิชย์ ตามฟ้องของโจทก์ แต่โจทก์จำเลยตกลงค่าจ้างเป็นเงินเพียง 1,500,000 บาท เท่านั้น จำเลยชำระค่าจ้างเบื้องต้นแก่โจทก์แล้วจำนวน 700,000 บาท เมื่อคดีถึงที่สุด โจทก์ได้มาขอรับเงินค่าจ้างว่าความจากจำเลยอีกเป็นเงินจำนวน 1,500,000 บาท ทั้งที่ตาม ราคาว่าจ้างที่ตกลงกันนั้น โจทก์มีสิทธิที่จะได้รับเงินเพิ่มอีก 800,000 บาท เท่านั้น โดยลลอกจากจะเอาไปดำเนินการให้คดีถึงที่สุดโดยเร็ว จำเลยได้ชำระเงินจำนวนดังกล่าวให้แก่โจทก์ไป รวมค่าจ้างครั้งแรกแล้วเป็นเงิน 2,200,000 บาท ซึ่งเป็นการชำระเกินจากค่าจ้างที่ตกลงกันถึง 700,000 บาท ต่อมา จำเลยทราบความจริงจึงมีหนังสือลงวันที่ 7 มิถุนายน 2538 ขอเงินส่วนที่จ่ายเกินคืน โจทก์มีหนังสือลงวันที่ 15 มิถุนายน 2538 แจ้งว่าโจทก์ได้นำเงินที่ได้รับจากจำเลยครั้งแรกชำระเป็นค่าธรรมเนียบศาลจำนวน 200,000 บาท ดังนั้น โจทก์จึงยังได้รับค่าจ้างจากจำเลยเกินไป 500,000 บาท และยังไม่คืนให้จำเลย ขอให้ยกฟ้องและขอให้บังคับโจทก์ชำระเงินจำนวน 500,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับตั้งแต่วันที่ 21 มิถุนายน 2538 จนกว่าได้ชำระเสร็จแก่โจทก์

โจทก์ให้การแก้ฟ้องแย้งว่า เงินจำนวน 700,000 บาท ที่จำเลยชำระให้แก่โจทก์ครั้งแรกนั้น เป็นค่าทนายความเบื้องต้น และค่าใช้จ่ายจำนวน 500,000 บาท กับค่าขึ้นศาลจำนวน 200,000 บาท ไม่ใช่ค่าใช้จ่ายซึ่งจำเลยจะต้องชำระให้แก่โจทก์ในอัตราร้อยละ 5 ของทุนทรัพย์ที่จำเลยได้รับแบ่งสินสมรส เมื่อจำเลยได้รับแบ่งสินสมรสครั้งแรกเป็นเงินจำนวน 30,000,000 บาท จำเลยก็ได้ชำระค่าจ้างแก่โจทก์จำนวน 1,500,000 บาท ซึ่งเท่ากับอัตราร้อยละ 5 ของราคาสินสมรสที่จำเลยได้รับตรงตามสัญญาจ้าง มิได้เกิดจากการหลอกลวง ทั้งจำเลยชำระให้แก่โจทก์โดยมิได้โต้แย้งแต่อย่างใด จำเลยต้องชำระค่าทนายความตามฟ้องแก่โจทก์ โจทก์ไม่ต้องคืนเงินตามฟ้องแย้ง ขอให้ยกฟ้องแย้ง

ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วพิพากษายกฟ้องโจทก์และยกฟ้องแย้งจำเลย ค่าฤชาธรรมเนียมให้เป็นพับทั้งสองฝ่าย

โจทก์อุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่า ให้จำเลยชำระเงินจำนวน 1,000,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับตั้งแต่วันที่ 28 มกราคม 2538 จนกว่าจะได้ชำระเสร็จแก่โจทก์ แต่ดอกเบี้ยถึงวันที่ 18 พฤษภาคม 2538 ให้ชำระไม่เกิน 20,958.90 บาท ตามที่โจทก์ขอ และให้จำเลยใช้ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสองศาลแทนโจทก์ โดยกำหนดค่าทนายความให้รวม 20,000 บาท นอกจากที่แก้คงให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

จำเลยฎีกา

ศาลฎีกาตรวจสำนวนประชุมปรึกษาแล้ว ข้อเท็จจริงที่คู่ความมิได้ฎีกาโต้แย้งฟังเป็นยุติว่า จำเลยได้ทำสัญญาจ้างโจทก์ค้ำเงินคดีฟ้องนายรัชชัย ปฐมวาณิชย์ สามีจำเลยเพื่อขอหย่า แบ่งสินสมรสและขอเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตร โดยตกลงให้สินจ้างเป็นค่าทนายความเบื้องต้น และค่าใช้จ่ายก่อน 500,000 บาท กับอีกร้อยละ 5 ของทุนทรัพย์ที่ได้รับจากการแบ่งสินสมรส จำเลยได้จ่ายค่าทนายความเบื้องต้นดังกล่าวและค่าขึ้นศาลอีก 200,000 บาท รวมเป็นเงิน 700,000 บาท ให้แก่โจทก์แล้ว ส่วนที่เหลือจำเลยจะชำระเมื่อจำเลยได้รับส่วนแบ่งสินสมรสแล้ว ต่อมา โจทก์ได้มอบหมายให้ทนายความประจำของโจทก์ยื่นฟ้องนายรัชชัยต่อศาลเยาวชนและครอบครัวกลางตามประสงค์ของจำเลยและขอแบ่งสินสมรสกึ่งหนึ่งและต่อมาศาลพิพากษาคดีเสร็จเด็ดขาดไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความโดยจำเลยจะได้รับส่วนแบ่งสินสมรสเป็นเงิน 50,000,000 บาท ซึ่งนายรัชชัยได้ชำระหนี้ตามคำพิพากษาครั้งแรกเป็นที่ดินและเงินสดจำนวน 30,000,000 บาท เมื่อจำเลยได้รับชำระหนี้ดังกล่าวแล้ว จำเลยได้มอบเงินค่าจ้างว่าความแก่โจทก์ 1,500,000 บาท ซึ่งเท่ากับร้อยละ 5 ของจำนวนเงินที่จำเลยได้รับชำระหนี้ดังกล่าว ต่อมา จำเลยได้รับชำระหนี้อีก 20,000,000 บาท แต่จำเลยไม่ชำระเงินค่าทนายความร้อยละ 5 คิดเป็นเงิน 1,000,000 บาท แก่โจทก์ ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลยมีว่า สัญญาจ้างว่าความระหว่างโจทก์จำเลยในส่วนข้อตกลงให้สินจ้างกันอีกจำนวนร้อยละ 5 ของทุนทรัพย์สินสมรสที่จำเลยจะได้รับแบ่งมานั้นเป็นโมฆะหรือไม่ ศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่ เห็นว่า วิชาชีพทนายความเป็นวิชาชีพที่มีลักษณะผูกขาดที่ผู้ที่เป็นทนายความได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายหลายประการ รวมทั้งการห้ามมิให้ผู้ที่มีได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายว่าความในศาล หรือแต่งฟ้องคำให้การ ฟ้องอุทธรณ์ แก้อุทธรณ์ ฟ้องฎีกา แก่ฎีกา คำร้องหรือคำแถลงอันเกี่ยวแก่การพิจารณาคดีในศาลให้แก่บุคคลอื่นอย่างผู้ที่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 33 ผู้ที่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เป็นทนายความจึงย่อมมีพันธกรณีต่อสังคมที่จะต้องปฏิบัติและดำรงตนให้ต้องกับหลักจริยธรรมทางวิชาชีพของทนายความ ในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความในฐานะที่ทนายความมีส่วนสำคัญในการประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่คู่ความคงเป็นเจ้าหน้าที่ของศาล ทนายความไม่พึงทำสัญญากับลูกความของตนในลักษณะที่ตนเองมีส่วนได้เสียโดยตรงในคดีจนกระทบกระเทือนการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ข้อสัญญาระหว่างโจทก์และจำเลยในส่วนที่ตกลงให้สินจ้างกันอีกร้อยละ 5 ของทุนทรัพย์สินสมรสที่จำเลยจะได้รับแบ่งมานี้เป็นข้อสัญญาที่ให้ทนายความเข้ามีส่วนได้เสียในทางการเงินโดยตรงในผลของคดี จึงไม่ต้องด้วยหลัก

จริยธรรมทางวิชาชีพของทนายความ ย่อมถือว่าเป็นข้อสัญญาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน หนึ่งข้อสัญญาลักษณะนี้กรณีที่เป็นสัญญาระหว่างทนายความกับลูกความมีบัญญัติไว้ต่างกัน ในพระราชบัญญัติทนายความสองฉบับ ฉบับแรกโดยพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2477 บัญญัติในมาตรา 12 (2) ห้ามมิให้ทนายความเข้าเป็นทนายความโดยวิธีสัญญาเอาส่วนจากทรัพย์สินที่เป็นมูลพิพาทอันจะพึงได้แก่ลูกความ ส่วนฉบับที่สองโดยพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2508 มิได้บัญญัติห้ามข้อนี้ไว้โดยตรงแต่บัญญัติไว้ในมาตรา 17 วรรคหนึ่ง ว่า ทนายความต้องปฏิบัติให้ต้องตามมรรยาททนายความตามที่เนติบัณฑิตยสภากำหนด การกำหนดมรรยาททนายความให้เนติบัณฑิตยสภาตราเป็นข้อบังคับและประกาศในราชกิจจานุเบกษา และวรรคสองว่าทนายความผู้ใดฝ่าฝืนข้อความที่เนติบัณฑิตยสภาตราขึ้นตามวรรคก่อน ทนายความผู้นั้นประพฤตินิยมมรรยาททนายความพระราชบัญญัติทนายความฉบับดังกล่าวบัญญัติต่อไปในมาตรา 41 อีกว่า ในระหว่างที่เนติบัณฑิตยสภายังไม่ได้ตราข้อบังคับตามมาตรา 17 ให้ถือว่าความในมาตรา 12 (2) แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2477 เป็นเสมือนข้อบังคับที่เนติบัณฑิตยสภาตราขึ้นตามมาตรา 17 สำหรับพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 บัญญัติในมาตรา 27 (3) (จ) ประกอบมาตรา 51 ให้คณะกรรมการสภาทนายความมีอำนาจออกข้อบังคับสภาทนายความกำหนดการกระทำที่เป็นการผิดมรรยาททนายความ และข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 ที่คณะกรรมการสภาทนายความออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติดังกล่าวที่มีได้บัญญัติห้ามมิให้ทนายความเข้าเป็นทนายความโดยวิธีสัญญาเอาส่วนจากทรัพย์สินที่เป็นมูลพิพาทอันจะพึงได้แก่ลูกความอย่างพระราชบัญญัติทนายความสองฉบับแรก ในข้อนี้ศาลฎีกา เห็นว่า การวางระเบียบบังคับแก่ทนายความตามพระราชบัญญัติทนายความกับความสมบูรณ์ของสัญญาระหว่างทนายความและลูกความเป็นคนละส่วนกัน การที่ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. 2529 มิได้กำหนดให้การเข้าเป็นทนายความโดยวิธีสัญญาเอาส่วนจากทรัพย์สินที่เป็นมูลพิพาทอันจะพึงได้แก่ลูกความของทนายความเป็นการประพฤตินิยมมรรยาททนายความอย่างพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2477 และ พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2508 มีผลเพียงว่าการทำสัญญาระหว่างทนายความและลูกความในลักษณะนี้ไม่เป็นการประพฤตินิยมมรรยาททนายความอันเป็นมูลจะลงโทษตามมาตรา 52 เท่านั้น หากมีผลให้ข้อสัญญาระหว่างโจทก์จำเลยดังกล่าวซึ่งขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนเนื่องจากไม่ต้องด้วยหลักจริยธรรมทางวิชาชีพของทนายความกลับมีความสมบูรณ์แต่ประการใดไม่ สัญญาจ้างว่าความระหว่าง

โจทก์จำเลยในส่วนนี้จึงเป็นโมฆะ ที่ศาลอุทธรณ์พิพากษามาไม่ต้องด้วยความเห็นของศาลฎีกา
ฎีกาของจำเลยฟังขึ้น

พิพากษาแก้เป็นว่า ให้ยกฟ้องโจทก์ ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสามศาลให้เป็นพับ
นอกจากที่แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์.

นายวิชัย วิวิตเสวี

นายเรืองฤทธิ์ ศรีวรรณะ

นายพลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา